

2003-10-10

Dnr KS 427/2001

Kommunstyrelsens planeringsutskott

Förbindelser till Holmön, Umeå kommun, Västerbottens län (N2003/2677/IR)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens planeringsutskott beslutar
att avge yttrande enligt stadsledningskontorets förslag

Bakgrund

Regeringen har, närmast med anledning av länsstyrelsen
framställning 23 mars 2003 om stakning av vinterled till Holmön
och Vägverkets remissvar 4 september 2003 i frågan, begärt bland
annat kommunens yttrande.

Stadsledningskontoret lämnar följande

Förslag till yttrande

Holmön är i många avseenden unik. Ön har ett läge och ett avstånd
i förhållande till fastlandet som få andra svenska öar.

Vintersituationen med så lång distans öppen utomskärs havsis
finns inte någon annan stans i Sverige.

2003-10-10

Dnr KS 427/2001

Ön, som egentligen är flera större närbelägna öar, har stort värde för allmänheten. Ön är helt eller delvis av riksintresse för rörligt friluftsliv, av riksintresse för naturvård samt av riksintresse för kulturmiljövård. Huvuddelen av ytan är naturreservat, Sveriges största ö-reservat. I samband med reservatsbildandet sades bl.a. att staten skulle ta ansvar för reservatets åtkomlighet för allmänheten.

Ön har en flerhundraårig tradition av bofast befolkning, men idag kämpar öborna för sin överlevnad och åtminstone drägliga villkor för fortsatt bosättning. Ön är på grund av sitt läge, trots administrativ tillhörighet i en större kommun, att betrakta som en utpräglad glesbygd. Regionalpolitiskt är ön ansedd som ett särskilt ansvarsområde för staten och Holmön är också framhållen som ett prioriterat intresse i länets planering.

Ön är också en del i Kvarken-området med ett besöksintresse både från svensk och finsk sida.

En bofast befolkning är av avgörande betydelse också för möjligheterna att besöka ön och ta del av dess allmänna värden.

Mot den bakgrunden, och som tidigare framgått av kommunens och länsstyrelsens agerande, är det för Umeå kommun en självklarhet att det i första hand är ett statligt ansvar att såväl befolkning som allmänhet har rimliga förutsättningar att kunna ta sig till och från Holmön och att det finns rimliga kommunikationer för en fortsatt åretruntbosättning och en besöksnäring. Detta statliga ansvar har under mycket lång tid också tagits, av Vägverket genom dess hållande av färjeled och allmän väg på ön. Staten har genom Vägverket också, tidigare, tagit ett ansvar för förbindelser vintertid. Något som sedan ett antal år inte längre sker.

Med hänsyn till öns speciella förhållanden, inte minst med de mycket starka allmänintressen av riksintressekaraktär som staten själv lagt över Holmön, kan Umeå kommun inte acceptera att

2003-10-10

Dnr KS 427/2001

staten, i första hand genom sitt sektorsorgan Vägverket, successivt och utan samhällspolitiska överväganden eller beslut, successivt drar sig ur detta ansvar.

Kommunen tar för sin del ett väsentligt basansvar för Holmön inom andra områden, det gäller åtaganden i form av skola, äldreboende, stöd till varuförsörjning och vissa transporter, vattentäkt, bebyggelseplanering m.m. Det är däremot inte rimligt med hänsyn till Holmöns särskilda förutsättningar och de starka nationella intressena att kommunen också ska påföras ett i grunden statligt ansvar för fastlandsförbindelserna.

Den successiva ”avtrappning” av innehåll och kvalitet i förbindelserna till Holmön som Vägverket genomfört på senare år kan möjligen förstås om man betraktar samhället som sektoriserat, där varje sektor agerar främst utifrån sina intressen och sin sektorsroll, en syn som naturligtvis inte delas av kommunen. Diskussionen har emellertid på ett mycket olyckligt sätt kommit att handla om juridiska hårklyverier och synen på ett enskilt sektorsorgans formella ansvarsområde. Vägverkets senaste svar på regeringens remiss är därför klart positivt, med den öppnare syn på att ta på sig ett särskilt uppdrag för vintersituationen som yttrandet visar på.

Det är mot ovan nämnd bakgrund som länsstyrelsen, med stöd av kommunen och Holmöbornas intresseorganisation, vänt sig till regeringen för att på kort sikt åtminstone skapa en respit för att samlat kunna lösa Holmöns framtida förbindelser med fastlandet. Det kan vara ett sätt att överbrygga de svårigheter sektorsorganet har att agera inom sina formella ramar. Tidsutdräkten för resultatet av den s.k. BREV-utredningen har också starkt bidragit till behovet av en övergångslösning.

Umeå kommun står oförändrat bakom förslaget att regeringen, ger Vägverket ett särskilt uppdrag att under en övergångstid kvarstå även i sitt tidigare upprätthållna ansvar för vintertrafik till Holmön. Detta är en förutsättning för att kommunen, under samma

2003-10-10

Dnr KS 427/2001

övergångstid, ska kunna upprätthålla en rimlig vintertrafikering då färjan på grund av isförhållanden inte kan gå. Ett ställningstagande från regeringen i den riktningen innebär också en väsentlig signal till Holmöborna att samhället är berett ta långsiktigt ansvar för kommunikationerna. Det kan inte vara rimligt att Holmöborna och företagen på ön år ut och år in ska tvingas leva under den svåra och växande osäkerhet som den olösta frågan om fastlandsförbindelserna utgör. Situationen är ohållbar och risk finns att den successiva försämring av Holmöns kommunikationer som pågått flera år håller på att gå för långt. Företagsnedläggningar har skett och fler befaras ske om inget positivt händer. Läget är i vart fall ytterst akut, bland annat för öns enda butik.

På kort sikt är det därför helt nödvändigt att frågan om utstakning av vinterled omedelbart får en konstruktiv lösning, oavsett när ett mer långsiktigt ställningstagande kan ske.

På längre sikt är det sedan nödvändigt att så snart som möjligt komma fram till en långsiktigt hållbar lösning. Utifrån Holmöns speciella förutsättningar ser inte Umeå kommun att den lösningen behöver sökas med utgångspunkt att vara densamma som för alla andra öar.

En orsak till den rådande situationen torde vara att nuvarande färja/båt inte är särskilt väl anpassad för de förhållanden som råder. Såvitt kommunen är informerad är dess tekniska status inte heller den allra bästa. Med en bättre isförmåga skulle perioden med stopp i färjetrafiken - vilken ändå måste ses som den huvudsakliga trafiklösningen - kunna minskas, och vissa vintrar helt undvikas. Andra tekniska lösningar, svävarfarkoster eller annat, kan också vara värt att undersöka, i vart fall som komplement vintertid.

Umeå kommuns uppfattning kvarstår att den långsiktiga lösningen bör ge ett samlat huvudmannaskap för fastlandsförbindelserna och

2003-10-10

Dnr KS 427/2001

att det utifrån vad som sagts ovan och i tidigare sammanhang är ett i grunden statligt huvudmannaskap som bör gälla.

Umeå kommun är på kort sikt, som en övergångslösning, beredd fortsätta svara för en ersättningstrafik under den period när färjetrafiken tvingas till avbrott på grund av isförhållanden. Detta förutsätter dock att staten, genom ett uppdrag till Vägverket eller på annat sätt, tar ansvar för en trygg och stakad vinterled.

STADSLEDNINGSKONTORET
Utvecklingsavdelningen

Jan Björinge
stadsdirektör

Lars-Göran Boström
planeringschef